

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 95. ÉVFOLYAMA

IX. ÉVF. 4. SZÁM 121—160 OLD. 1960. ÁPRILIS

Tizenöt év erdőgazdálkodása

KERESZTESI BÉLA

A felszabadulás óta eltelt 15 év a párt vezetésével elért nagy szocialista vívmányok korszaka volt népünk életében. Iparunk, mezőgazdaságunk fejlettebb, a dolgozók életszínvonala magasabb, műveltsége nagyobb, mint valaha is volt eddigi történelmünk során. A szocializmus építésének útján a népgazdaság egészével együtt fejlődött erdőgazdaságunk is. A szocialista átalakulás döntő előfeltételét itt a földreform teremtette meg. Ennek eredményeként a magán-erdők felszabadulás előtti 45%-os aránya lecsökkent 8%-ra, az állami erdők 5%-os aránya 77%-ra nőtt, a közbirtokossági erdők (15%) pedig állami kezelésbe kerültek. Az állami erdők irányítását kormányzatunk munkásokból lett vezetőkre, haladó gondolkodású erdészekre, erdőmérnökökre bízta. Több mint 1000 erdőgazdasági munkást helyeztünk erdész munkakörbe és képeztünk ki tanfolyamokon. A felsőbb vezetők számottevő része is munkásokból került ki, de akik nem, azok is a szocialista építés harcossai, szívükön viselik népünk szocialista felemelkedésének nagy ügyét és küzdenek érte.

Az államosítással, a szilárd munkásvezetés megteremtésével az erdőgazdálkodásban is létrejöttek a tervgazdálkodás előfeltételei. Ma az erdőgazdálkodást pártunk és kormányunk minden áldozatra kész támogatása mellett a tudomány vívmányaira és a gyakorlati munka tapasztalataira támaszkodó országos terv alapján folytatjuk, nagyszámú képzett szakember irányításával.

Már a tervgazdálkodás bevezetésekor nyilvánvalóvá vált azonban, hogy *a kapitalistáktól s a földesuraktól örökül kapott erdők nem felelnek meg az előttünk álló feladatoknak, amelyek a szocializmus felépítésére irányulnak.* A modern társadalmakat, a kapitalizmust és a szocializmust *a bővített újratermelés* jellemzi. Az erdőgazdaság azonban kivétel volt ezen törvényszerűség alól. A kapitalista országok erdőgazdaságát *Marx* szerint az erdők nagymértékű pusztítása, az évszázados fatöke eltékozlása és elenyésző mértékű erdőtelepítés jellemzi.

Magyarország az első világháború után fában szegény ország lett. A faimport hatalmas tehertételt jelentett. A behozott fa értéke minden évben nagyobb volt a kivitt búza értékénél, s ez volt egyik főoka annak, hogy az ország külkereskedelmi mérlegét nem sikerült egyensúlyba hozni. *Kaán Károly*, a nagy magyar erdész, a fakérdés megoldására alföldfásítási akció megindítását kezdeményezte. Törvényt fogadtatott el „Az alföldi erdők telepítéséről és a fásításokról” és 15 éves tervet készített az Alföld fásítására. A nagy lendülettel megindult és az Alföld lakosságának biztató megértésével találkozott Alföldfásítást azonban hovatovább csaknem megbénította, hogy a kormányzat csak csekély összegeket juttatott a nagyszabású terv végrehajtására.

A meglevő erdők nevelését is elhanyagolták a Horthy-rendszer 25 éve alatt. Az előhasználatok fatömege nem haladta meg a 19%-ot. Ennek következtében a véghasználati terület megnövekedett, országosan meghaladta az évi 20 000 hektárt. A véghasználatokat elsősorban az értékesebb fajok szálerdeiben végezték. Így erdeink korosztályviszonyai kedvezőtlenül megváltoztak: megfogytak az értékes fajok vágható állományai s felszaporodtak az érzéktelen fajok állományai és a vágásérett sarjerdők. Elhanyagolták a tarra vágott területek újraerdősítését és így a kitermelt értékes tölgy és bükk szálerdők helyét rossznövekedésű sarj-fiatalosok, cser- és gyertyánújulatok, rontott erdők foglalták el.

A bővített újratermelést nem lehetett megvalósítani az első hároméves terv idején sem. A németek által kifosztott és lerombolt ország újjáépítéséhez sok-sok faanyag kellett. Ezért 1946—48-ban az évi fatermésnél jóval nagyobb fatömeget termeltek ki. A szakemberek ekkor már igen erősen szorgalmazták a bővített újratermelés megvalósítását. Elsősorban a kitermelésre kerülő fatömeg csökkentését és ezáltal az előfakészlet gyarapítását tartották szükségesnek. 1949-ben csökkent is a kitermelés, 1948-hoz viszonyítva mintegy 1,8 millió m³-rel. Másrészt ezekben a nehéz években az évi vágásterületeknél lényegesen nagyobb területeket erdősítettünk újra, s ezen túlmenően megkészsereztük a csemetekertek területét, megtéve a szükséges előkészületeket az ötéves terv nagy erdősítéseihöz.

Az első ötéves terv indulásakor a múlt örökségként mintegy 45 000 ha fel nem újított vágásterületnek és 90 000 ha elmaradt tisztításnak a felszámolása volt az erdőgazdaság legsürgősebb feladata. Ugyanakkor a lehetőségekhez mérten biztosítani kellett a szocialista iparosítás nagy faanyagszükségletét; s egyúttal hozzá kellett látni a bővített újratermelés megvalósításához, melyet akkor elsősorban az ország erdőterületének nagymértékű növelésével terveztünk megoldani. A feladatokat az 1951-ben módosított, végleges tervtörvény a következőképpen határozta meg: „Az ötéves terv folyamán a népgazdaság fokozott faanyagszükségletének nagymértékű kielégítése mellett jóvá kell tenni a tőkés rablógazdálkodás mulasztásait és be kell fejezni az erdőgazdaság szocialista szervezését. 328 000 ha területen erdősíteni kell — ideértve a felújítatlan vágásterületek és az évi vágásterületek újraerdősítését is. Új erdőt az eredeti ötéves tervben előirányzott 29 000 ha helyett 44 000 ha-on kell telepíteni. A facsemete-szükséglet biztosítására a csemetekertek területét 1500 ha-ról 3800 ha-ra kell növelni.“ (Az első ötéves terv módosításáról szóló 1951. évi 2. tvr. 30. §.)

A törvényben meghatározott feladatokat legnagyobb részt sikerrel megvalósítottuk. A népgazdaság faanyagszükségletének kielégítésére az öt évre előírt 15,4 millió m³ bruttó fatömeggel szemben 16,9 millió m³-t termeltünk ki. Az iparifa kihozatalt (a vastagfa százalékában) a két világháború közötti 15%-os átlaggal szemben az ötéves terv átlagában 42%-ra növeltük. Az előhasználatok arányát a felszabadulás előtti 19%-ról 33%-ra fokoztuk. Öt év alatt — a faszorokat, facsoportokat, védőerdősávokat is beleértve — mintegy 73 000 hektárral növeltük az ország erdőterületét.

A tőkés rablógazdálkodás mulasztásainak jóvátétele terén — bár jelentős előrehaladás történt — nem tudtuk maradéktalanul teljesíteni a terv előírásait. 1954 őszén még 18 500 ha régi vágásterület maradt felújítatlanul és 51 000 ha volt az elmaradt tisztítás.

A hároméves és az ötéves terv eredményei alapján megérték az előfeltételek a bővített újratermelés megvalósítására, elérkezett az ideje a valóban belterjes erdőgazdálkodás megteremtésének, az erdőgazdasági munka gyökeres minőségi megjavításának. Az ötéves terv utolsó évében, 1954-ben, 6 évre szóló

(1955—60) tervet dolgoztunk ki, s ennek alapján a *Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa nagy jelentőségű határozatot hozott az erdőgazdasági termelés fejlesztéséről*. Ez a határozat a következőkben szabta meg az erdőgazdaság feladatait: „Az ország meglévő erdei évi fatermésének növelésével és új erdőtelepítésekkel, fásításokkal biztosítani kell nagyobb mennyiségű, jobb minőségű és olcsóbb fa, valamint egyéb erdei termék termelését a lakosság és népgazdaság számára.” (A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának 1040/1954. sz. határozata az erdőgazdasági termelés fejlesztéséhez szükséges intézkedésekről.) 1954-ben úgy ítéltük, hogy a meglévő erdők évi fatermésének növelésével, valamint új erdőtelepítésekkel és fásításokkal 1960-ig legkevesebb 410—445 000 m³-rel, vagyis 14—15%-kal lehet fokozni az évi fatermést, ennyivel lehet bővíteni a termelést, fokozni a fakitermelést.

A meglévő erdők évi fatermésének növelésére a határozat erdőművelési rendszabályok megvalósítását írta elő: az elmaradt tisztítások, gyérítések gyors felszámolását; az évi rendszeres tisztítási és gyérítési munkák szakszerű végrehajtását; a természetes és alátelepítéssel felújítás fokozatos kiterjesztését; a nagy tarvágásokról a kis területű, keskeny tarvágásokra való áttérést; a rontott erdők rekonstrukcióját, a sarjerdők átalakítását. A hároméves és az ötéves terv alatt az állami erdőgazdaságok tevékenysége főképpen a fakitermelés és erdőtelepítés, fásítás munkáiban merült ki — a fejlesztési határozat ráirányította a figyelmet az erdőművelés fontosságára.

Az erdőgazdaságfejlesztési határozatban előírt feladatokat legnagyobbreszt már 1959 végére végrehajtottuk. Az elmaradt tisztításokat mind elvégeztük, megszüntettük a részfáért történő tisztítást. Országosan bevezettük a „V”-fás állománynevelést. Erdőgazdaságaink 1959-ig 106 600 ha-on már kijelölték a „V” fákat. Az 1958/59. gazdasági évben már az összes fakitermelés 52%-át a tisztításokból és gyérítésekből nyertük az állami erdőgazdaságokban. Az évtizedek óta túlhasznált tölgy-, bükk- és fenyőállományok kitermelését következetesen csökkentettük, másrészt növeltük a feleslegesen tárolt cser- és gyertyánállományokét. Hozzákezdtünk a rontott erdők gyorsütemű átalakításához, véghasználatra legalább 20%-ban ilyeneket sorolunk be. A tarvágások erőteljes visszahívásával megkezdtük a sarjerdők számottevő csökkentését. Ez idő szerint évente mintegy 3000 ha sarjerdőt alakítunk át szálerdővé. Két erdőgazdaság kivételével 1960-ig az elmaradt vágásfelújításokat is mind pótoljuk. A mesterséges és természetes felújításokban nyár előhasználati állományokat kezdtünk telepíteni, illetőleg kialakítani. 1955-től 1960-ig 117 700 ha új erdőt és fásítást, ezen belül 36 310 ha nyárást hozunk létre. A fejlett erdőművelési eljárások bevezetése, a hatalmas ütemű új erdőtelepítési és fásítási tevékenység, a gyorsan növő fafajok nagyarányú telepítése következtében növekedett az évente kitermelhető fatömeg. 1955-ben 2 900 000 m³-t termeltünk ki, 1960-ban már 3 700 000 m³ kivágása válik lehetővé. Az iparifa kihozatalt az 1950—54-es évek 42%-os átlagáról 1958/59-ben 55%-ra emeltük.

Az elmúlt tizenöt évben erdőgazdasági dolgozóink — az egész magyar néppel együtt — küzdöttek a népgazdaság fejlesztéséért, a szocializmus felépítéséért és számottevő sikereket értek el. Az eredmények azonban további erőfeszítésekre kell, hogy serkentsenek. V. I. Lenin az Októberi Forradalom negyedik évfordulójának előestéjén írta: „A nagy forradalom évfordulóját akkor ünnepeljük legjobban, ha figyelmünket a még meg nem oldott feladatokra összpontosítjuk.” (V. I. Lenin összegyűjtött munkái 33. kötet 85. old. oroszul.) Ezeket a legfontosabb feladatokat a második ötéves terv időszakára pártunk VII. kongresszusa számunkra így határozta meg: „Tovább kell fejleszteni az erdőműve-

lésben már elért eredményeket. A második ötéves terv időszakában az ifjúság társadalmi munkáját is igénybevéve összesen mintegy százezer hektár új erdőtelepítést és fásítást kell végezni. A fakitermelést az 1958. évihez képest 1965-re hat-hét százalékkal kell emelni. Ezt elsősorban a gyengébb minőségű sarjerdők és főleg a cserállományok kitermelésének növelése révén ériék el. Az állami erdőkben az iparifakitermelést 1965-re 1958-hoz képest 35—37 százalékkal kell emelni.” (A Magyar Szocialista Munkáspárt VII. Kongresszusának irányelvei gazdasági feladatainkról és a második ötéves terv előkészítéséről.)

E határozat sikeres megvalósítása érdekében a második ötéves terv idején is figyelmünket elsősorban meglévő erdeink évi fatermésének növelésére kell fordítanunk. Az állományok fafajösszetételének és szerkezetének megjavításával, a gyorsan növvő fafajok — elsősorban a nyár, de ezen túlmenően a gyorsan növvő fenyőfélék és az akác — nagyobb arányú termelésével, a rontott erdőknek fokozott mértékű rekonstrukciójával, a sarjerdőknek szálerdőkké történő gyorsabb ütemű átalakításával, a „V-fás” állománynevelés fejlesztésével, a természetes felújítás további elterjesztésével ezt a termésmenővelést mintegy 80%-ban irányozhatjuk elő. Az állománynevelés fejlesztését jelenti a „V”-fáknak következetesen folyamatos kijelölése, a jelölések minőségének fokozása és a nevelővágásoknak a „V”-fákat tudatosan segítő végrehajtása, a nyár és fenyő „V”-fáknak általánossá váló felnyesése. Az új erdőtelepítésekben és fásításokban tovább kell fokoznunk a nyáarak alkalmazását. Főleg ezekben az új telepítésekben feltétlenül hatásosan kell megoldanunk a vadkárelhárítást. Az erdőművelési munkákra vonatkozóan bevezetésre kerülő új elszámolási rend ezen a téren remélhetőleg gyökeres javulást fog előidézni. Meg kell azonban találnunk a módját annak is, hogy az erdőn kívül, fásításokban termelt farost- és papírfaanyagot minél nagyobb mértékben adhassunk át a népgazdaságnak nagyüzemi felhasználásra.

Az erdők évi fatermésének növelése érdekében tovább kell fokoznunk az erdőgazdasági munkák gépesítését. Az e téren megoldandó feladatok között első helyet foglalja el az erdősítések ápolásának, továbbá az egyes csemetekerti munkáknak, valamint a kérgezés és rakodás munkájának a gépesítése. El kell terjesztenünk a rönkközelítő kerékpárok használatát és rá kell térnünk a kis, komplex fakitermelő- és közelítőbrigádok szervezésére. Ehhez ki kell alakítani az egyes erdőgazdaságoknak állandó munkásgárdáját, az állandó munkásokat pedig fokozatosan erdőgazdasági szakmunkásokká kell kiképezni. A belterjesség fokozásához fel kell számolnunk az erdő feltárásában mutatkozó lemaradást és meg kell oldanunk a lakáskérdést. Munkánkban fokozott érvényt kell szerezni a gazdaságosság szemléletnek. Így célul tűzhető, hogy valamennyi erdőgazdaságunk nyereséges legyen. Az ország erdeinek első felmérését a nem állami erdők üzemtervezésével az ötéves terv időszaka alatt be kell fejezni.

A tizenöt év alatt szerzett tapasztalatok, az államerdészet dolgozóinak hozzáértő, lelkes munkája, hazaszeretete, pártunk és kormányunk gondoskodása az erdőgazdaságról és annak dolgozóiról lehetővé teszik a még meg nem oldott feladatok sikeres végrehajtását is. Erdőgazdaságunk dolgozói szorosan tömörülnek a párt és kormány köré, s nem sajnálják erejüket erdőgazdaságunk további fejlesztésére, népünk jólétének emelésére.

